

היה יכול, מה פתוב? ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל, כמו שנתפאר, שהתקינה והלבוישה בזרזי דין קשה ותקיף.

ויפתח ה' את פי האתון וגו'. זה אחד מאתם דברים שנבראו ערב שבת בין השמשות. אמר רבי יצחק, מה הגדלה הזו לבלעם או לאתון או לישראל בדברים הללו? אמר רבי יוסי, שצחקו עליו אותם גדולים שהיו עמו, וכשהגיעו לבלק, אמרו לו: וכי לשוטה הזה שלחת לכבד? לא תמצא בו ממש ולא בדבריו. וכאותו דבור של האתון התבזה מפבודו. רבי חייא אמר, אלמלא לא אמרה האתון את זה, לא השאיר בלעם אותו שלו, ובדברי האתון ידע שנשבר כחו.

רבי אבא שאל, כתוב (במדבר טו) ותפתח הארץ וגו'. וכתוב ויפתח ה' את פי וגו'. מה שונה ארץ מאתון שלא כתוב בה ויפתח ה' את פי הארץ? אלא שם משה גזר על הפה, ופתחה ועשתה הארץ את מצות משה, ולא נאה שהקדוש ברוך הוא יעבר מצותו, שהרי משה גזר וצוה, ופצתה האדמה את פיה. ולכן היא עשתה מצותו, שכתוב ותפתח הארץ את פיה. אבל כאן לא נמצא מי שגזר, אלא רצון הקדוש ברוך הוא היה, והואיל ורצונו היה בכך, פתוב ויפתח ה' את פי האתון. ממנו בא הדבר, וממנו נמצא.

רבי יהודה אמר, הסתפלתו בפרשה זו ובדברים הללו, ונראה שאלו דברים שלא צריכים. וכי מאחר שכתוב ויפתח ה' את פי האתון, צריך להיות דברים הללו דברים מעלים, דברי חכמה?! ואם כמו שהתעוררו חברינו, שהוא משתבח שפוסטו רועה

אף בלעם ויך את האתון במקל, כמה דאתמר, דאטען לה, ואלבש לה, בזרזי דינא קשיא תקיפא.

ויפתח יי את פי האתון וגו'. (במדבר כב) היינו חד מאינון מלין, דאתבריאו ערב שבת בין השמשות. אמר רבי יצחק, מאי סגי האי לבלעם, או לאתון, או לישראל. בהני מלין. אמר רבי יוסי, דחייכין ביה אינון רברבין דהוו עמיה, וכד מטו לבלק, אמרו ליה, וכי להאי שטיא שדרת ליקרא, לא תשפח ביה ממשות, ולא במלוי. ובאינון מלה דאתנא, אתפזא מן יקריה. רבי חייא אמר אלמלא לא אמרת אתנא האי, לא שביק בלעם ההוא דיליה, ובמלי דאתנא ידע דאתבר חיליה.

רבי אבא רמי, פתיב (במדבר טו) ותפתח הארץ וגו'. וכתוב ויפתח יי את פי וגו'. מאי שנא ארץ מאתון, דלא פתיב בה ויפתח יי את פי הארץ. אלא, התם משה גזר על פומא, ופתחת, ועבדת ארעא פקודא דמשה, ולא יאות דקודשא בריך הוא יעבר פקודיה, דהא משה גזר ופקיד, (במדבר טו) ופצתה האדמה את פיה. ועל דא היא עבדת פקודיו. דכתיב ותפתח הארץ את פיה. אבל הכא, לא אשתכח מאן דגזר, אלא רעותא דקודשא בריך הוא הוה, והואיל ורעותיה הוה בכך, פתיב ויפתח יי את פי האתון. מניה אתא מלה, ומניה אשתכח.

רבי יהודה אמר, אסתפלגא בפרשתא דא, ובאלין מלין, ואתחזיין דלאו מלין דצריכין אינון. וכי מאחר דכתיב ויפתח יי את פי האתון, בעיין למיהוי אינון מלין מלי מעלייתא, מלי דחכמתא, ואי כמה דאתערו חברנא, דאיהו משבח דסוסיא דיליה רעי